

УЧАСТЬ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ З АВТОРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Олена Штефан,
*завідувач відділу авторського права і суміжних прав
НДІ інтелектуальної власності НАПрН України,
кандидат юридичних наук, доцент*

Стаття присвячена розкриттю правового статусу органів державної влади та місцевого самоуправління як учасників цивільного процесу у справах, які виникають зі спірних авторсько-правових відносин. Також досліджуються підстави звернення цих органів до суду із заявами про захист прав, свобод та інтересів інших осіб. Особливо увага автором приділяється з'ясуванню правового статусу у цивільному процесі Державної служби інтелектуальної власності України та Державної організації «Українське агентство з авторських та суміжних прав» як суб'єктів захисту прав, свобод та інтересів інших осіб.

Ключові слова: цивільний процес; спірні авторські правовідносини; органи державної влади; органи місцевого самоуправління; захист прав, свобод та інтересів інших осіб

Відповідно до ч. 2 ст. 3 ЦПК України у випадках, встановлених законом, до суду можуть звертатися органи й особи, яким надано право захищати права, свободи й інтереси інших осіб, або державні чи суспільні інтереси. Ця стаття не вказує, які саме особи можуть звертатися до суду на захист прав, свобод та інтересів інших осіб. Таких осіб конкретизовано в ст. 45 ЦПК України.

Відповідно до ст. 45 ЦПК України у випадках, встановлених законом, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, органи державної влади, органи місцевого самоуправління, фізичні та юридичні особи, а також прокурор можуть звертатися до суду із заявами про захист прав, свобод та інтересів інших осіб. Значущість вивчення цього інституту полягає в тому, що він є певним інструментом реалізації прав матеріально заінтересованих осіб і однією з гарантій їх захисту.

Дослідження цього інституту проведено І. Алєєвим, О. Боннером, М. Вікут, Л. Грось, М. Гурвічем, А. Добровольським, В. Жуйковим, С. Івановою, І. Ільїнською, Р. Каллістратовою, Н. Кирєєвою, А. Клейнманом, А. Козловим, В. Комаровим, А. Мельниковим, І. Пятілетовим, Л. Різдвяною, Г. Риндзюньським, М. Руденком, Н. Сакарою, В. Сапунковим, С. Смирновим, Є. Тараканковою, В. Тертишниковим, С. Фурсою, Н. Чечіною, Д. Чечотом, М. Шакарян, В. Шерстюком, М. Штефаном, В. Ярковим та ін. Водночас, специфіка цього інституту у справах, які виникають з авторських правовідносин не досліджувалася.

Статтею 45 ЦПК України визначаються загальні передумови звернення органів влади та місцевого самоуправління до суду за захистом прав й інтересів інших осіб. Утім, у теорії цивільного процесуального права передумови звернення цих суб'єктів до суду на захист прав та інтересів

інших осіб належать до дискусійних питань.

Так, О. Бахарєва вважає, що передумовами участі органу управління в процесі є особливий характер юридичної заінтересованості, наявність цивільної процесуальної правосуб'єктності та норма права [1, 16]. Натомість, на думку Т. Карєва, орган управління має право подати заяву до суду в інтересах іншої особи за умови, що в цієї особи є право на звернення до суду [6, 39]. На подібну передумову звертає увагу В. Кулакова, зазначаючи, що орган місцевого самоврядування може звернутися до суду лише за наявності права на пред'явлення позову (заяви) в суб'єктивно заінтересованої особи. Тобто, перш ніж вирішити питання про необхідність звернення до суду із заявою про захист будь-чиїх прав, орган місцевого самоврядування повинен перевірити наявність у суб'єкта, на захист прав та інтересів якого він має намір звертатися в суд, права на пред'явлення позову [7, 93].

Отож у спеціальній літературі дослідники виокремлюють такі передумови звернення органів державної влади та місцевого самоуправління для захисту прав та інтересів інших осіб: наявності закону, що дає їм повноваження здійснювати захист прав та інтересів інших осіб у конкретних справах; наявності в осіб, захист прав й інтересів яких вони можуть здійснювати, цивільної процесуальної правоздатності; наявності в них цивільної процесуальної правоздатності [11, 29].

Якщо звернутися до положень ст. 45 ЦПК України, то можна виокремити такі передумови звернення органів державної влади та місцевого самоуправління для захисту прав й інтересів інших осіб:

- наявність відповідної норми закону;
- наявність поважних причин, що унеможливають самостійне звернення осіб до суду для захисту своїх прав, свобод та інтересів.

Якщо порівняти передумови звернення органів державної влади та місцевого самоуправління для захисту прав й інтересів інших осіб закріплені цивільним процесуальним законодавством з тими, на які звертають увагу процесуалістів, можна констатувати, що процесуалісти приділяють увагу впливу первинних умов реалізації права на позов інших осіб через призму захисту прав та інтересів цих інших осіб органами державної влади та місцевого самоуправління. Тож розглянемо ці передумови звернення органів державної влади та місцевого самоуправління для захисту прав й інтересів інших осіб дещо детальніше.

Цивільний процесуальний кодекс України і процесуалісти першою передумовою звернення органів державної влади і місцевого самоуправління на захист прав, свобод та інтересів інших осіб називають наявність відповідної норми закону, яка дає цим органам повноваження здійснювати захист прав та інтересів інших осіб у конкретних справах. Незважаючи на те, що «наявність відповідної норми закону» є прямою вказівкою процесуального закону, процесуалісти щодо цієї передумови висловлювали певні застереження. Так, наприклад, А. Добровольський зазначав, що в законі навряд чи можна передбачити всі ті випадки, коли в конкретній справі відповідний орган може звертатися до суду. Тож, коли законодавець передбачає, що участь у процесі можлива у випадках, вказаних у законі, він має на увазі не лише конкретні випадки, прямо в ньому передбачені, але й ті можливості, які випливають з функцій та обов'язків, покладених на певний орган [4, 148, 149]. Подібну точку зору поділяв і Н. Ченцов, підкреслюючи, що органи управління повинні отримати можливість звертатися до суду не тільки у випадках, прямо передбачених законом, але й у всіх необхідних випадках [17, 53].

Дещо інші аргументи висловлювала Е. Тараканкова, вказуючи на те,

що норма, яка визначає можливість участі таких органів у цивільному процесі для захисту прав інших осіб, є відсилочною нормою, в якій безпосередньо гіпотеза не міститься [13, 40].

Досить категорично з цього приводу висловлювалась Ю. Рожик, яка зазначала, що реалізація права на звернення до суду особами, вказаними у ст. 45 ЦПК України, є втручанням у розпоряджання особою своїми правами. Такі дії не можуть обґрунтовуватися жодними суспільними чи державними інтересами, чи певною доцільністю, тому випадки такого втручання повинні бути чітко передбачені законом [11, 30].

До певної міри можна погодитися з кожною вищенаведеною позицією. Безумовно, положення ст. 45 ЦПК України є відсилочною нормою і випадки, коли органи державної влади та місцевого самоуправління можуть звернутися до суду для захисту прав, свобод та інтересів інших осіб, визначаються нормами спеціального, галузевого законодавства. Органи державної влади і місцевого самоуправління обмежені у праві звернення до суду на захист прав та інтересів інших осіб, насамперед принципами диспозитивності в цивільному процесі. Порушення діяльності суду органами місцевого самоврядування й органами державної влади є правовою гарантією захисту прав та інтересів громадян, організацій.

Вбачається, що саме з цих підстав, законодавець у ст. 45 ЦПК України закріпив другу умову, коли такі органи можуть звернутися до суду: наявність поважних причин, що унеможливають самостійне звернення осіб до суду для захисту своїх прав, свобод та інтересів. Якщо особа самостійно не може реалізувати власне право на захист прав, свобод, інтересів та якщо конкретному органу державної влади чи органу місцевого самоуправління законом надається право звернутися до суду із заявою про захист прав таких осіб, лише тоді

зазначені органи можуть здійснити такий захист, шляхом звернення до суду з позовною заявою в інтересах інших осіб.

У цивільній процесуальній літературі дискусійним є питання цивільної процесуальної правоздатності органів державної влади й органів місцевого самоуправління, котрі звертаються до суду для захисту прав та інтересів інших осіб.

Цивільна процесуальна правоздатність як передумова участі в процесі протягом тривалого часу визнавалась тільки за сторонами і третіми особами. Відтак вона була поширена й на інших суб'єктів цивільного процесуального права — прокурора та органи державного управління [11, 31].

У спеціальній літературі участь цих органів у процесі пов'язують з формою звернення до суду — подача заяви про захист прав інших осіб та наявністю в них цивільної процесуальної правоздатності, оскільки ця процесуальна категорія має загальний характер і є властивістю будь-якого учасника процесуальних правовідносин [2, 7].

Протилежну думку висловлював А. Сергун, який вважає, що можливість участі органів державного управління й органів місцевого самоврядування в цивільному процесі визначається не наявністю правоздатності, а компетенцією, зміст якої становлять права та обов'язки, що виникають не з юридичних фактів, а за законом [12, 88–89]. Подібну позицію висловлювала В. Кулакова, котра наголошувала на тому, що цивільна процесуальна правоздатність не може визначати процесуальну діяльність органів, які захищають «чужі» права й інтереси, і розглядатись як передумова права на пред'явлення позову [7, 75]. Розвиваючи зазначену ідею, В. Кулакова правовий статус органів місцевого самоврядування й органів державної влади, пов'язує з імперативними нормами, що передбачають

чітко визначену форму поведінки, пов'язану з категорією «компетенція», яку не можна зводити до абстрактної можливості правоволодіння. Компетенція становить такі права й обов'язки органів управління, які випливають безпосередньо із закону та існують до стадії конкретного правовідношення. До її складу, крім інших прав та обов'язків, належить також право звертатися до суду для захисту прав та інтересів інших осіб [7, 75].

Досліджуючи концепцію неможливості використання категорії цивільної процесуальної правоздатності як передумови наявності в органів управління процесуальних прав і обов'язків, Л. Туманова доходить висновку, що ця концепція є досить спірною. Науковець звертає увагу, що суб'єктивні цивільні процесуальні права і обов'язки виникають на основі юридичних фактів — дій (порушення справи, вступу у процес тощо). Закон визначає тільки форми участі в процесі та зміст можливих процесуальних прав. Отож завжди з виникненням справи відбувається перехід правової можливості в реальність. І, відповідно, цивільна процесуальна правоздатність як можливість отримати певне процесуальне становище в процесі, тобто набути комплексу процесуальних прав і обов'язків, є передумовою участі в цивільному процесі осіб, які виступають на захист прав та інтересів інших осіб [15, 127, 128].

Ю. Рожик, аналізуючи різні підходи до цивільної процесуальної правоздатності та компетенції органів державної влади й органів місцевого самоуправління, які можуть звертатися до суду для захисту прав, свобод та інтересів інших осіб, доходить висновку, що ці органи у цивільному процесі мають саме правоздатність, а не компетенцію, позаяк юридичний факт звернення до суду спричиняє актуалізацію їхньої абстрактної можливості бути учасником процесу. При зверненні цих органів до суду із заявами суд

повинен встановити, відповідно до норм закону, право конкретного такого органу звертатися з такою заявою в інтересах інших осіб, і таким чином, можливість стати конкретним учасником цивільного процесу. Саме у зв'язку з наявністю спеціальної передумови права на звернення до суду цих органів, зокрема наявністю відповідної норми закону, нема потреби встановлювати цивільну процесуальну правоздатність цих органів. Проте, якщо заява подається таким органом для захисту прав або інтересів конкретної особи, то така особа повинна володіти цивільною процесуальною правоздатністю. Цивільна процесуальна правоздатність певної особи презюмується, тому суд не перевіряє її наявності у особи, для захисту прав, свобод чи інтересів якої подано позов. Якщо ж у процесі судового розгляду буде встановлено, що права, свободи чи інтереси не належать цій особі, то суд відмовляє в задоволенні позову [11, 32].

З наведеною думкою можна погодитися. Згідно зі ст. 28 ЦПК України цивільну процесуальну правоздатність мають усі, а враховуючи те, що в осіб, які діють на захист прав, свобод та інтересів інших осіб таке право виникає за законом (п. 7 ст. 119 ЦПК України), ці особи в позовній заяві повинні зазначити підстави такого звернення, тобто послатися на відповідну норму закону, що їм надає повноваження діяти в інтересах іншої особи. Суд, приймаючи позовну заяву, пред'явлену особами, що діють на захист прав, свобод та інтересів іншої особи, має перевірити цивільну процесуальну правоздатність.

Правове становище органів державної влади й органів місцевого самоуправління в спеціальній літературі, інколи розглядають як різновид громадського представництва, проте їх не можна ототожнювати [16]. Це пояснюється тим, що органи державної влади й органи місцевого самоуправління здійснюють захист прав, свобод

та інтересів інших осіб лише у випадках, прямо визначених у законі, з метою захисту прав і охоронюваних законом інтересів інших осіб або держави, що зумовлено покладеними на них обов'язками. Такий захист здійснюється з власної ініціативи зазначених осіб, жодного доручення чи прохання заінтересованої особи не вимагається, право на пред'явлення позову надане цим особам не стороною спірних матеріально-правових відносин або третьою особою, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, а насамперед законом.

Органи державної влади та місцевого самоуправління, діючи в цивільному процесі на захист прав інших осіб, при цьому не є представниками цих осіб, вони діють у процесі від свого імені та не зв'язані позицією тієї особи, яку захищають [3, 152].

Судове представництво відрізняється від участі органів державної влади й органів місцевого самоуправління, що беруть участь у справі з метою захисту прав інших осіб, за підставами участі, колом осіб, які мають право бути представниками, формами участі, обсягами та порядком оформлення повноважень.

За обсягом процесуальних прав і характером вчинення певних процесуальних дій зазначені особи подібні до інших осіб, які беруть участь у справі, проте законодавець їх виокремив у самостійний суб'єкт цивільних процесуальних відносин, чим і визначив самостійне процесуальне становище.

За своїм процесуальним становищем зазначені органи мають деякі спільні з позивачем ознаки, але позивачами вони не є, оскільки не перебувають з відповідачем у спірних матеріально-правових відносинах, не є суб'єктами спірних матеріальних правовідносин і беруть участь у справах не у власних інтересах, а в інтересах інших осіб. Утім вони мають процесуальні права і обов'язки особи, в інтересах якої діють, спрямовані на роз-

порядження предметом спору, крім права укласти мирову угоду (ч. 1 ст. 46 ЦПК України).

На таких осіб не поширюються суб'єктні межі дії законної сили судового рішення. Так, ч. 3 ст. 223 ЦПК України зазначає: «якщо справу розглянуто за заявою осіб, визначених ч. 2 ст. 3 нього Кодексу, рішення суду, що набрало законної сили, є обов'язковим для особи, в інтересах якої було розпочато справу».

Відмова зазначених осіб від поданої ними заяви чи зміна заявлених ними вимог не позбавляє особу, для захисту прав, свобод та інтересів якої подано заяву, права вимагати від суду розгляду справи та вирішення вимоги в первісному обсязі (ч. 2 ст. 46 ЦПК України). Це правило є гарантією захисту прав матеріально заінтересованих осіб у процесі та проявом диспозитивності цивільного процесуального права.

Саме таке специфічне процесуальне положення органів державної влади та місцевого самоуправління, яким надане право захищати права, свободи й інтереси інших осіб, визначає специфіку їхнього юридичного інтересу.

У спеціальній літературі поширена позиція, що органи державної влади та місцевого самоврядування мають у цивільному процесі лише процесуальний інтерес, який полягає в досягненні такого процесуального результату у формі рішення суду, який би відповідав завданням їхньої участі в процесі, зумовленим компетенцією цих органів, що визначає службовий характер такого інтересу. При зверненні цих органів до суду із заявами про захист прав, свобод та інтересів інших осіб в основі їхньої заінтересованості перебуває персоніфікований або неперсоніфікований суспільний інтерес [11, 32]. Водночас висловлювалася думка, що ці органи мають у справі не матеріально-правовий інтерес, а відомчий [5, 26].

Досить цікаве бачення інтересу органів державної влади та місцевого са-

моуправління, які захищають права й інтереси інших осіб, через їхню функцію висловила І. Тимошевська. На її думку, участь органів державної влади та органів місцевого самоврядування у цивільному процесі визначає соціальну функцію цивільного процесу під кутом реалізації його завдань та функцій у механізмі судового правозастосування й формування судової практики. Функції органів державної влади та органів місцевого самоврядування в матеріально-правових відносинах трансформуються у цивільному процесі шляхом звернення їх до суду із заявою про захист прав, свобод та інтересів інших осіб, державних або громадських інтересів, а також вступом у розпочатий процес для надання висновків на виконання своїх повноважень [14].

З огляду на те, що органи державної влади та місцевого самоврядування, що діють в цивільному процесі на захист прав, свобод й інтересів інших осіб не є суб'єктами спірних матеріально-правових відносин, відповідно у них відсутній матеріально-правовий інтерес. Ініціюючи цивільний процес, вони реалізують публічно-правовий інтерес, визначений їхнім функційним призначенням щодо захисту прав, свобод та інтересів інших осіб.

Державна служба інтелектуальної власності України, згідно з п. 1 Положення про Державну службу інтелектуальної власності України, затвердженого Указом Президента України від 08.04.2011 р. № 436/2011, є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра економічного розвитку і торгівлі України [9]. До структури Державної служби інтелектуальної власності України Державна організація «Українське агентство з авторських та суміжних прав», яка є правонаступником Державного підприємства «Українське агентство з ав-

торських та суміжних прав» на підставі Наказу Державної служби інтелектуальної власності України «Про ліквідацію Державного підприємства «Українське агентство з авторських та суміжних прав» від 25.07.2013 р. № 392-н [8].

До кола повноважень останньої належить здійснення реєстрації авторів та співавторів музичних творів, творів (текстів, музики), які виконуються у театральних-видовищних підприємствах та інших публічних місцях (кафе, ресторанах, на телебаченні, по радіо, в метро тощо), а також здійснення збору, розподілу, виплати авторської винагороди, а також вчинення необхідних дій для захисту порушених майнових авторських прав.

Отже, Державна організація «Українське агентство з авторських та суміжних прав» виконує функцію організації колективного управління, належить до державної форми власності, утворена на підставі виконавчо-розпорядчого акта органу виконавчої влади та є структурним підрозділом центрального органу виконавчої влади.

Згідно зі ст. 45 Закону України «Про авторське право і суміжні права», суб'єкти авторського права можуть управляти своїми правами особисто, через свого повіреного або через організацію колективного управління. Управління авторськими правами повірений здійснює на підставі доручення (ст. 46 Закону України «Про авторське право і суміжні права»), а організація колективного управління — на підставі договору про передачу прав на управління (ст. 47 Закону України «Про авторське право і суміжні права»). Згідно із п. «г» ст. 49 Закону України «Про авторське право і суміжні права», організації колективного управління, виконуючи від імені суб'єктів авторського права та на підставі одержаних від них повноважень, повинні вчиняти дії, передбачені чинним законодавством, необхідні для захисту прав,

управління якими здійснює організація, зокрема й звертатися до суду за захистом прав суб'єктів авторського права відповідно до статутних повноважень і доручень цих суб'єктів.

Відповідно до п. 7 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» № 5 від 04.06.2010 р., організації колективного управління, пред'являючи позов, не є позивачем, оскільки вона звертається до суду в порядку, передбаченому ст. 45 ЦПК України, за захистом прав суб'єктів авторського права, а не своїх прав. Позивачем у таких випадках є суб'єкт авторського права й (або) суміжних прав, для захисту інтересів якого звернулася організація [10].

Увагу привертають документи, що підтверджують право організації на звернення до суду за захистом авторського права є: свідоцтво про облік організації колективного управління; статут; договір із суб'єктом авторського права на управління майновими правами на колективній основі; у певних випадках договір з аналогічними іноземними організаціями, що управляють такими ж правами, чи довіреність (п. 7 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» від 04.06.2010 р. № 5).

Отже, структурний підрозділ Державної служби інтелектуальної власності України, що належить до центральних органів виконавчої влади — Державна організація «Українське агентство з авторських та суміжних прав» — реалізує свої повноваження на підставі закону, індивідуальних розпорядчих актів, свого статуту, а також договорів укладених з суб'єктами авторського права на управління майновими правами на колективній основі. Ініціюючи порушення цивільного провадження у справі Державна

організація «Українське агентство з авторських та суміжних прав» має процесуальне становище представника позивача. Водночас, Державну організацію «Українське агентство з авторських та суміжних прав» не можна віднести до органів державної влади відповідно до положень ст. 45 ЦПК України, оскільки організація виконує захист авторського права на підставі як закону, так і договору, укладеного із суб'єктом авторського права на управління майновими правами на колективній основі, тобто власне суб'єкт авторського права також може брати участь у розгляді справи. Водночас ст. 45 ЦПК України, як уже зазначалось, окрім закону, як підставу пред'явлення позовної заяви органами державної влади вказує на наявність поважних причин, які унеможливають самостійне звернення осіб до суду для захисту своїх прав, свобод та інтересів. Наявність договору із суб'єктом авторського права на управління майновими правами на колективній основі віднести до поважних причин, які унеможливають самостійне звернення суб'єкта авторського права до суду не можна. На основі викладеного Державна організація «Українське агентство з авторських та суміжних прав» згідно із ч. 1 ст. 45 ЦПК України належить до юридичних осіб, які у випадках, встановлених законом, можуть звертатися до суду із заявами про захист прав, свобод та інтересів інших осіб.

Органи державної влади та місцевого самоврядування, крім захисту прав, свобод та інтересів інших осіб, які з поважних причин не можуть здійснити особистий захист своїх прав, здійснюють охорону та захист державних або суспільних інтересів.

Так, наприклад, згідно зі ст. 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР виконавчі органи сільських, селищних, міських рад, відповідно до делегованих повноважень, за-

безпечують охорону пам'яток історії та культури, збереження та використання культурного надбання. Тож, виконавчі органи сільських, селищних, міських рад здійснюють охорону тих об'єктів авторського права, які на підставі ст. 30 Закону України «Про авторське право і суміжні права» перейшли у суспільне надбання, у тих випадках, коли відбуваються зазіхання на охоронювані пам'ятки історії та культури, вони на підставі норми закону можуть звернутися до суду за захистом культурного надбання в інтересах держави чи суспільства.

Підбиваючи підсумки, можна зазначити, що не всі органи державної влади та місцевого самоврядування можна визначити як суб'єкта звернення за ст. 45 ЦПК України. Для того щоб, згідно із зазначеною нормою процесуального закону, органи державної влади та місцевого самоврядування стали суб'єктом звернення за захистом прав, свобод та інтересів інших осіб, необхідно наявність двох передумов для їх звернення: норма закону та наявність поважних причин, які унеможливають самостійне звернення таких осіб до суду для захисту своїх прав, свобод та інтересів. Також органи державної влади та місцевого

самоврядування можуть звертатися до суду для захисту державних або суспільних інтересів.

Згідно з ч. 3 ст. 45 ЦПК України органи державної влади та місцевого самоврядування можуть бути залучені судом до участі у справі або взяти участь у справі за своєю ініціативою для подання висновків на виконання своїх повноважень. Участь зазначених органів у цивільному процесі для подання висновків у справі є обов'язковою у випадках, встановлених законом, або якщо суд визнає це за необхідне. ♦

Список використаних джерел

1. Бахарева О. А. Субъекты, защищающие от своего имени права других лиц в гражданском судопроизводстве (на примере участия органов местного самоуправления) : автореф. дис... канд. юрид. наук / О. А. Бахарева. — Саратов, 2000. — 30 с.
2. Вихут М. А. Проблема правового регулирования процессуального положения и деятельности сторон в советском гражданском судопроизводстве : автореф. дис... д-ра юрид. наук / М. А. Вихут. — Свердловск, 1971. — 34 с.
3. Коршунов Н. М. Гражданский процесс : учебник / Н. М. Коршунов, Ю. Л. Мареев. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Эксмо, 2007. — 768 с.
4. Добровольський А. А. Развитие института участия в советском гражданском процессе органов государственного управления / А. А. Добровольський // Основы гражданского законодательства и Основы гражданского судопроизводства СССР и союзных республик. — Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1981. — С. 146–151.

5. Дунас Т. Правовий статус прокурора у цивільному судочинстві: деякі проблеми / Т. Дунас, М. Руденко // Вісник національної академії прокуратури України — 2013. — № 5. — С. 23–29.
6. Карева Т. Ю. Участие в гражданском процессе лиц, выступающих в защиту прав, свобод и законных интересов других лиц : дис... канд. юрид. наук. : 12.00.15 / Т. Ю. Карева. — СПб, 2005. — 191 с.
7. Кулакова В. Ю. Участие в гражданском процессе государственных органов и органов местного самоуправления : дис. канд. юрид. наук / В. Ю. Кулакова. — М., 2001. — 206 с.
8. Наказ Державної служби інтелектуальної власності України в «Про ліквідацію Державного підприємства «Українське агентство з авторських та суміжних прав» від 25.07.2013 р. № 392-н [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://uacr.kiev.ua/pro-zmini-organizacziyno-pravovoi-formi.html>.
9. Положення про Державну службу інтелектуальної власності України, затверджене Указом Президента України від 08.04.2011 р. № 436/2011 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436/2011>.
10. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» від 04.06.2010 р. № 5 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10>.
11. Рожик Ю. С. Передумови звернення до суду органів місцевого самоврядування із заявами про захист прав, свобод та інтересів інших осіб у цивільних справах / Ю. С. Рожик // Адвокат. — 2010. — № 7. — С. 29–33.
12. Сергун А. К. Процессуальная правоспособность и правосубъектность (в литературе и в ГПК) / А. К. Сергун // Труды ВЮЗИ. Вопросы науки советского гражданского процессуального права. — М. : ВЮЗИ, 1975. — Т. 38. — С. 72–102.
13. Тараканкова Е. М. Участие жилищных органов в гражданском процессе : учеб. пособие / Е. М. Тараканкова. — М. : ВЮЗИ, 1981 — 70 с.
14. Тимошевська І. П. Участь у цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб: автореф. дис... канд. юрид. наук [Електронний ресурс] / І. П. Тимошевська ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». — Х., 2012. — 21 с. — Режим доступу : <http://mydisser.com/ru/catalog/view/6/364/13386.html>.
15. Туманова Л. В. Участие жилищных органов в гражданском судопроизводстве / Л. В. Туманова. // Защита личных и общественных интересов в гражданском судопроизводстве : сб. научных трудов. — Калинин: Изд-во Калинин. ун-та, 1985. — С. 156–160.
16. Цивільне право України : підручник [Електронний ресурс]. / Старцев О. В., Харитонов Є. О., Харитонova О. І. — Вид. 3-є, перероб. і доповн. — [б.м.], 2013. — 808 с. — Режим доступу : http://mobile.pidruchniki.com/1292052246351/pravo/uchast_tsivilnomu_prot_sesi_organiv_derzhavnoyi_vladi_organiv_mistseвого_samovryaduvannya.
17. Ченцов Н. В. Проблемы защиты государственных интересов в гражданском судопроизводстве / Н. В. Ченцов. — Томск : Изд-во Томского ун-та, 1989. — 184 с.

Надійшла до редакції 23.06.2015 р.

Штефан Е. Участие в гражданских делах по авторским правоотношений органов государственной власти и местного самоуправления. Данная научная статья посвящена раскрытию правового статуса органов государственной власти и местного самоуправления как участников гражданского процесса по делам, возникающим из спорных авторско-правовых отношений. В статье также исследуются основания для обращения этих органов в суд с заявлениями о защите прав, свобод и интересов других лиц. Особое внимание автором уделяется выяснению правового статуса в гражданском процессе Государственной службы интеллектуальной собственности Украины, которая относится к центральным органам исполнительной власти и непосредственно Государственной организации «Украинское агентство по авторским и смежным правам» как субъектам защиты прав, свобод и интересов других людей. На основании проведенного анализа действующего законодательства, судебной практики и доктринальных подходов, сделан вывод, что Государственная организация «Украинское агентство по авторским и смежным правам» занимает процессуальное положение представителя истца, при этом ее нельзя отнести к органам государственной власти, она может обращаться в суд с заявлениями о защите прав, свобод и интересов других лиц при наличии уважительных причин, которые делают невозможным самостоятельное обращение этих лиц в суд для защиты своих прав, свобод и интересов. В то же время Государственная организация «Украинское агентство по авторским и смежным правам» относится к юридическим лицам, в случаях установленных законом может обращаться в суд с заявлениями о защите прав, свобод и интересов других лиц.

Ключевые слова: гражданский процесс, спорные авторские правоотношения, органы государственной власти, органы местного самоуправления, защита прав, свобод и интересов других лиц.

Shtefan O. Participation of state authorities and local governments in civil cases arising out of copyright relations. This scientific article is devoted to study of legal status of state and local authorities as members of civil procedure in cases arising from the disputed copyright relations. The article also examines the grounds for claims of these authorities to court for protection of rights, freedoms and interests of other persons. Special attention is given to clarification in civil procedure of the legal status of the State Intellectual Property Service of Ukraine, which belongs directly to the central state executive authorities, as well as of «Ukrainian Agency for Copyright and Related Rights» as subjects of protection of rights, freedoms and interests of other persons. On the basis of existing legislation analysis, jurisprudence and doctrinal approaches, it was concluded that the «Ukrainian Agency for Copyright and Related Rights» has a representative plaintiff procedural status, thus it can not be attributed to government agencies seeking to court statements of protection of rights, freedoms and interests of other persons, if there are valid reasons which prevent self-treatment of these persons to court to protect their rights, freedoms and interests. However, «Ukrainian Agency for Copyright and Related Rights» refers to legal entities that in cases established by law may apply to the court for protection of rights, freedoms and interests of others.

Key words: civil procedure; copyright disputed relationships; public authorities; local governments; protection of rights, freedoms and interests of others.